

N:o 21.

Af herr **E. A. Zotterman**, om utbytande af folkskolelärares rätt till kofoder mot viss ersättning i penningar.

Vid 1891 års riksdag tog jag mig friheten att jemte herr C. J. Jakobson i Karlshult anhålla, det Riksdagen ville besluta sådan ändring uti § 1 mom. 2 af kongl. kungörelsen den 25 maj 1888 angående aflöning åt lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor, att bestämmelsen »om att åt ordinarie folkskolelärare och lärarinnor bör af skol-distrikt anskaffas sommarbete och vinterfoder för en ko in natura» måtte utgå, att i dess ställe stadgas, att ersättningen för dessa naturaförmåner måtte bestämmas till 120 kronor per år eller åtminstone till minst 100 kronor för samma tid.

Vi tillåta oss äfven att såsom stöd för vår motion erinra derom, att bestämmelserna angående sommarbete och vinterfoder in natura för skollärares ko eller, enligt nuvarande kutym, dessa naturaförmåners ersättande med ett visst penningebelopp gifvit anledning till rätt talrika strider mellan skollärare och församlingar samt laga besvär från den ena eller andra partens sida, till och med från bådadera; att en sådan strid i flera afseenden är att beklaga, särskildt med afseende på folkskoleundervisningens jemna gång och utveckling samt att det därför vore ur folkskolans egna intresse af behovet påkalladt, att orsakerna till striderna i detta fall borttoges och att ett bestämdt lagstadgande åstadkommes.

Frågan, hvilken af Andra Kammaren remitterades till lagutskottet, blef emellertid på statsutskottets förslag behandlad i sammansatt stats- och lagutskott tillsammans med skolmotionerna n:is 91, 93 och 149. Med anledning deraf kom denna fråga om kofoderersättningen att behandlas i sammanhang med frågan om, att en viss del af ersättningsbeloppet skulle utgå af statsmedel.

Utskottet tillstyrkte, att den omhandlade naturaprestationen skall under benämning »ersättning för kofoder» utgå med 100 kronor för år, med rätt för skoldistrikt att af statsmedel såsom bidrag härtill erhålla två tredjedelar af beloppet, eller 66 kronor 67 öre, hvilket tillstyrkande Andra Kammaren godkände utan diskussion. I Första Kammaren åter föll frågan, enär denna kammare icke ville vara med om att låta staten träda emellan för att betala ett särskildt kommunens åliggande. Och ehuru frågan tvenne gånger återsändes till det sammansatta utskottet, lyckades icke de båda kamrarna ena sig i denna punkt, hvadan frågan för den gången föll.

Men vid 1892 års lagtima riksdag kom kofoderfrågan åter före med anledning af i Andra Kammaren väckta motioner af herrar K. E. Holmgren och A. Göransson, bland hvilka den senare i hufvudsak hade upptagit det sammansatta stats- och lagutskottets förslag. Utgången blef densamma som vid 1891 års riksdag eller den, att statsutskottet i sitt utlåtande n:o 9 tillstyrkte bifall till herr Göranssons motion, hvilket förslag godkändes af Andra Kammaren, men förkastades af den Första.

Man skulle kanske för den skull kunna tycka, att frågan om kofoderersättningen icke vid denna Riksdag borde å nyo framkomma. Men jag tillåter mig då särskildt påpeka, att just frågans utgång vid senaste riksdagar tydligt ger vid handen, att hon nu bör å nyo väckas i hufvudsakligen enahanda syfte som det i den af oss 1891 afgifna här ofvan åberopade motionen. Ty för det första har under behandlingen af frågan ej blott i utskottet, men äfven i de båda kamrarne det i motionen påpekade faktum af stridigheter vitsordats samt i likhet med motionen uttalats den önskan, att ändring i detta fall bör till folkskolans eget bästa åstadkommas. För det andra har jag fullt skäl påstå, att frågan föll i Första Kammaren just på grund deraf, att hon behandlats icke för sig, utan i sammanhang med frågan om att en viss del af det kontanta ersättningsbeloppet skulle utgå af statsmedel. Jag har sålunda all anledning tro, att, om frågan kommer i sådan form, att hon frigöres ifrån fordran på statsbidrag till vare sig $\frac{2}{3}$ eller till och med till blott $\frac{1}{3}$ af beloppet, hon skulle vinna Första Kammarens bifall. Läger jag härtill den synnerliga välvilja, som under skolfrågornas de nämnda åren behandling lades i dagen mot Sveriges folkskolelärarecorps, och att frågan om kofoderersättningen icke ens diskuterades i Andra Kammaren vid dess första behandling derstädes år 1891 liksom ej heller år 1892, så har jag anledning nog hoppas, att frågan i år skall blifva löst på ett för sagda lärarecorps önskligt sätt.

Då utsigt icke lärers finnas, att få kofodret ersatt med större belopp än 100 kronor per år, skall jag nu, i olikhet mot år 1891, stanna ensamt vid detta belopp. Men på det att vissa lärare eller lärarinnor i norra delen af vårt land icke må lida någon minskning uti deras nuvarande inkomster, vill jag med utskottet föreslå, att dessas rätt bevaras; äfvensom jag anser mig med utskottet böra, för undvikande af någon rubbning uti pensionsförhållandena, föreslå, att kofoderersättningen tydligt anges uti det nya stadgandet.

På grund af hvad sålunda i denna och i 1891 års motion n:o 92 i Andra Kammaren anfördt blifvit, vågar jag härmed anhålla,

att Riksdagen ville besluta sådan ändring uti § 1 mom. 2 af kongl. kungörelsen den 20 januari 1882 sådant detta lagrum lyder i kongl. kungörelsen den 5 oktober 1891 angående aflöning åt lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor, att bestämmelsen om att åt ordinarie folkskolelärare och lärarinna bör af skol-distriktet anskaffas sommarbete och vinterfoder för en ko eller ock, der hinder eller svårigheter af lokala eller andra förhållanden därför möter, minst värdet af 8 hektoliter 25 liter spannmål af visst slag i ersättning lemnas, må upphöra att gälla, samt att i stället godtgörelse för ifrågavarande naturaprestation skall under benämning »ersättning för kofoder» utgå med 100 kronor per år; dock att sådan lärare eller lärarinna, hvilken vid den tidpunkt, då stadgandet derom träder i kraft, erhåller kofoder in natura eller ersättning därför till högre belopp än 100 kronor per år, må vara berättigad att vid sådan förmån bibehållas, hvad ersättningen vidkommer, dock icke längre än hvartill beslutet eller öfverenskommelsen om sådan ersättning föranleder.

Och anhåller jag om remiss till lagutskottet.

Stockholm den 24 januari 1893.

E. A. Zotterman.

Häri instämmer *C. J. Jakobson.*